

Beheerplannen

Voor ieder Natura 2000-gebied wordt een beheerplan opgesteld. In dat plan wordt onder andere aangegeven wat de instandhoudingsdoelstellingen zijn. Dit is belangrijk om de habitats en soorten waarvoor het gebied is aangewezen, in stand te houden of te herstellen. In de plannen komt ook te staan welke beleids- en beheersmaatregelen daarvoor nodig zijn. Ook wordt beschreven welke activiteiten vergunningplichtig zijn en welke juist niet. Het opstellen van de plannen gebeurt in nauw overleg met belanghebbende partijen zoals beheerders, gebruikers, gemeenten en anderen betrokkenen. In samenspraak met de betrokkenen stelt het Rijk of het college van Gedeputeerde Staten de definitieve beheerplannen vast. De looptijd van het beheerplan is steeds zes jaar.

De groene glazenmaker

Deze libel is sterk afhankelijk van de aanwezigheid van krabbescheer. De waterplant gedijt goed in schoon kwelwater en wordt gebruikt om eitjes op af te zetten. Na uitkomen leven de kieskeurige larven 3 jaar tussen deze planten. Pas daarna transformeren ze tot libel. Krabbescheer is dus van levensbelang voor het bestaan van de groene glazenmaker. Het is van groot belang ervoor te zorgen dat wateren geschikt zijn en vooral ook blijven voor zowel de plant als de libel.

De relatie tussen omgeving, planten en dieren is in vele gevallen cruciaal. De beheerplannen voor Natura 2000-gebieden zijn met oog hiervoor ontwikkeld.

Ook aan de toekomst wordt gedacht. Vanzelfsprekend is herstel van verdwenen habitattypen en soorten belangrijk. Gebieden worden aangewezen voor soorten die er op het moment van aanwijzen niet voorkomen, maar die er in de komende jaren wel kunnen komen. Beheerplannen worden aangepast op de specifieke ecologische eisen van een soort. Zo wordt het aantal geschikte leefgebieden vergroot. Een extra kans voor zeldzame soorten.

Wellicht kan over een aantal jaren de otter weer regelmatig worden aangetroffen in Nederland.

De otter

Europa heeft een wonderlijke verscheidenheid aan landschappen en een zeer gevarieerde natuur die van grote ecologische, esthetische en economische waarde is. Helaas is deze natuurlijke variatie in Europa en in de rest van de wereld in de afgelopen decennia steeds kleiner geworden. Grootschalige bescherming en steun zijn daarom dringend nodig. Het is nodig om ecosystemen in stand te houden en, waar nodig, te ontwikkelen en te herstellen. Daarom is er op Europees initiatief een netwerk van natuurgebieden opgezet, Natura 2000 genaamd. Deze gebieden zijn geselecteerd op basis van richtlijnen van de Europese Unie. Natura 2000 draagt bij aan de instandhouding van de soortenrijke natuur binnen de Europese lidstaten. Daarnaast draagt Natura 2000 bij aan een opwaardering van ons leefklimaat en de economie. Uit onderzoek van de Vrije Universiteit Amsterdam blijkt dat de natuur in de Nederlandse Natura 2000-gebieden een zeer grote financiële waarde heeft van € 4,5 miljard per jaar.

Volgens het door alle Europese lidstaten ondertekende biodiversiteitsverdrag moet de achteruitgang van planten en dieren voor 2010 gestopt zijn. Aanpak hiervan vindt plaats op Europese schaal. Europa telt meer dan 15.000 natuurgebieden die samen 10 tot 15 procent van het totale oppervlak van de Europese Unie beslaan. Deze omvang is voor veel dier- en plantensoorten noodzakelijk om te kunnen overleven. Nagenoeg alle Natura 2000-gebieden liggen in de bestaande Europese natuurgebieden.

Natura 2000 in het kort

Nederland vervult een belangrijke rol

Ongeveer een kwart van alle belangrijke Europese ecosystemen die beschermd gaan worden, komt in ons kleine land voor. Ons land is dan ook van groot belang voor het Natura 2000-netwerk. Dat is iets om trots op te zijn. Keer op keer wordt aangetoond dat het slecht gaat met de natuur in Nederland. Natura 2000 draagt bij aan het verbeteren van de natuur en onze leefomgeving.

In Nederland zijn 162 gebieden aangewezen met een gezamenlijk oppervlak van ongeveer 10.000 km². Tweederde bestaat uit waterrijke gebieden zoals het IJsselmeer, het Waddengebied en de deltawateren. Al deze gebieden worden beheerd door zowel overheden als terreinbeheerders en particuliere beheerders. Voor elk Natura 2000-gebied zijn doelen opgesteld. Deze instandhoudingsdoelen zijn speciaal gericht op habitattypen, planten- en diersoorten. De relatie tussen omgeving en de planten en dieren die er leven, is in vele gevallen van essentieel belang. Het voorbeeld van de groene glazenmaker illustreert dit. In de Natura 2000-gebieden draait het beheer om het beschermen van deze relatie.

Natura 2000 zorgt vanzelfsprekend voor vragen en zelfs tot onrust. Vooral agrariërs en recreatieondernemers, die dichtbij of in een Natura 2000-gebied werken en wonen, zetten vraagtekens bij de gevolgen van de implementatie van Natura 2000. Zijn deze bedenkingen terecht of berusten ze op misverstanden? De meest gestelde vragen worden hieronder benoemd en beantwoord.

Wat zijn de gevolgen van Natura 2000?

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voert momenteel onderzoek uit en overlegt met verschillende belanghebbende sectoren met als doel de gevolgen van Natura 2000 helder in beeld te brengen. Ook wordt zo duidelijkheid gecreëerd over ontwikkelingsmogelijkheden. Dit kost uiteraard grote inspanning, maar vormt tegelijkertijd een uitdaging om het beste resultaat voor zowel economie als natuur te verkrijgen. Uit het beheerplan blijkt in welke mate en onder welke voorwaarden de huidige gebruikers hun activiteiten kunnen voortzetten. Activiteiten die geen negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelen worden in het beheerplan opgenomen en daarmee vrijgesteld van vergunningsplicht. Voor andere activiteiten moet eerst getoetst worden of ze mogelijk schadelijk zijn. Dit moet per gebied beoordeeld worden omdat de te beschermen natuurwaarden op gebiedsniveau verschillen.

Verliezen bedrijven die bij een Natura 2000-gebied liggen ontwikkelingsmogelijkheden?

Van geplande activiteiten moet beoordeeld worden of zij significante, oftewel belangrijke, negatieve gevolgen voor het gebied hebben. Uit de huidige praktijk van vergunningverlening blijkt dat economische ontwikkelingen meestal geen problemen opleveren. Uit onderzoek door Alterra blijkt dat uit 2000 aangevraagde vergunningen minder dan 5 procent is geweigerd. Hetzelfde geldt voor bestaande activiteiten. Als blijkt dat een activiteit mogelijk een negatief effect op de natuur heeft, kan in het beheerplan gezocht worden naar maatregelen en oplossingen waardoor deze effecten verminderd worden. Op deze manier blijkt toch veel mogelijk te zijn. In de meeste gevallen kunnen op dit moment de bestaande activiteiten gewoon doorgaan.

Loopt Nederland voor in vergelijking met de rest van Europa?

Dat is niet zo. De Europese Commissie geeft aan dat Nederland qua procentueel oppervlak minder dan gemiddeld begrensd heeft voor Natura 2000. Verder blijkt uit onderzoek door Alterra dat Nederland niet uit de toon valt wat betreft implementatie en interpretatie van Vogel- en Habitatrichtlijn in vergelijking met andere lidstaten. Nederland kiest, zoals de meeste landen, voor een geleidelijke en pragmatische invoering van Natura 2000.

Op welke manier wordt externe werking beoordeeld binnen Natura 2000?

Natura 2000 gebieden worden niet alleen binnen de grenzen van het gebied beschermd maar deze bescherming strekt zich ook uit buiten de gebiedsgrenzen. Als er sprake is van bescherming buiten de grenzen van het Natura 2000 gebied dan wordt er gesproken over de externe werking van het Natura 2000 gebied. De externe werking is van belang voor activiteiten die de doelstellingen van het Natura 2000 gebied grote schade kunnen berokkenen.

Hoe groot de externe werking is, hangt af van de activiteit. Ook hangt dit af van de kwetsbaarheid van ondermeer het bodemtype en diersoorten in het gebied. Zo is het ene gebied veel gevoeliger voor verzuring dan het andere. Kortom de externe werking moet per beheerplan bekeken worden. Om de externe werking te kunnen beoordelen, wordt er een toets uitgevoerd. Deze toets wordt alleen uitgevoerd als er negatieve effecten verwacht worden. Het beheerplan kan meer duidelijkheid geven welke activiteiten een effect hebben en hoe groot de externe werking van een gebied is.

Vraagtekens

Een onderneming in, of in de buurt van een Natura 2000-gebied, betekent vaak ook nieuwe kansen en mogelijkheden. Inspringen op deze situatie is in het voordeel van zowel de natuur als de onderneming. Hier volgen een aantal voorbeelden van ondernemend Nederland waarbij dankbaar gebruik wordt gemaakt van een relatie met Natura 2000.

Een kans voor ondernemers

Weerribben

Recreatiecentrum De Kluft, Oeds van den Berg

Dit recreatiecentrum met camping, hotel, jachthaven, restaurant en andere faciliteiten is gelegen op de grens van Overijssel en Friesland. Het ligt middenin het Natura 2000-gebied Weerribben.

Een prachtige locatie. Volgens eigenaar Oeds van den Berg is het de locatie waar het om gaat: *"Mensen komen voor de rust, de natuur en een mooie fietstocht. Een mooie camping als deze is gauw gevonden."*

Het feit dat het recreatiecentrum in het Natura 2000-gebied Weerribben is gevestigd, kan problemen voor het bedrijf opleveren. Zo zou een aantal vaarwateren afgesloten worden voor gebruik. Hierdoor zou het gebied niet meer toegankelijk zijn voor kano's, fluisterboten en de rondvaartboot. Dit zou het gebied minder aantrekkelijk maken voor toeristen. Via een collega-ondernemer die in de klankbordgroep voor het gebied zit, is dit probleem snel opgelost. *"Het is een kwestie van goede relaties met de natuurbeheerders en waakzaam blijven op ontwikkelingen betreft Natura 2000. Saamhorigheid is het sleutelwoord"*, aldus Oeds van den Berg.

Grevelingen

Marina Port Zélande, Co Schot

De Hollandse en Zeeuwse kust trekken recreanten aan als een magneet. De Deltawateren zijn daarbij een echte topper. Jaarlijks worden ze bezocht door duizenden pleziervaarders, duikers, vogelspotters en wandelaars. De Jachthaven Marina Port Zélande helpt die recreanten om te kunnen genieten van het fantastische Grevelingenmeer, een Natura 2000-gebied van maar liefst 14.000 hectare.

Schoonheid duurt het langst, volgens Co Schot, directeur van de Marina. Een mooie en schone natuur draagt bij aan een duurzaam gebruik van het gebied. Vandaar dat Marina Port Zélande hard werkt aan de ontwikkeling van de Duurzame Jachthaven van de Toekomst. Daar moet onder andere een wasstraat voor recreatieve schepen komen, zodat de schepen ook zonder het gebruik van bestrijdingsmiddelen vrij van aangroei blijven. De ontwikkeling van de Duurzame Jachthaven van de Toekomst is in de regio inmiddels een begrip.

Co Schot vindt dat je aan verantwoordelijke en zorgzame gebruikers veel meer hebt dan hen lastig te vallen met regels die toch niet gehandhaafd worden. Een pleziervaarder die bij Co Schot een duikles heeft gevolgd en ziet hoe prachtig het onder water is, zal zijn vuilwatertank niet snel meer dumpen. Dat levert pas wat op, vindt Co Schot.

Geuldal

Schaapskooi Mergelland van Ger en Elies Lardinois

Dit schapenbedrijf in Epen, gemeente Gulpen-Wittem, grenst aan het Natura 2000-gebied Geuldal. Het bedrijf richt zich op het beheer van natuurterreinen, landschap, stedelijk groen en regenwaterbuffers. De werkzaamheden vinden plaats in opdracht van gemeenten, Waterschap, Waterleiding Maatschappij, Limburgs Landschap en Staatsbosbeheer. Daarnaast is er ruimte voor kamperen bij de boer, huren van een vakantiewoning, horecagelegenheid, lammetjeskijddagen en natuurexcursies.

De Natura 2000-gebieden in Zuid-Limburg zijn onder andere aangewezen voor vegetatiesoorten die uitstekend gedijen bij beheer door schapen. Het gaat dan bijvoorbeeld om kalkgraslanden en heischrale graslanden op arme bodems.

In het kleinschalig agrarisch cultuurlandschap voeren boeren met respect voor natuur en landschap het beheer uit. Samen met grootschaliger landbouwgebieden en de Natura 2000-gebieden, ontstaat het aantrekkelijke Zuid-Limburgse landschap, waar het goed werken, wonen en recreëren is.

Waddenzee

Groningen Seaports, Harm Post

Dit bedrijf staat onder leiding van Harm Post. Hij is beheerder van de havens van Delfzijl, Eemshaven en aangrenzende industrieterreinen. Groningen Seaports is een megabedrijf dat het afgelopen jaar een explosieve groei heeft meegemaakt door onder andere de komst van grote bedrijven zoals NUON, RWE en Akzo Nobel.

Dit grote bedrijf ligt aan de rand van het Natura 2000-gebied de Waddenzee. Het beheren van een grote haven met industriegebieden met chemische bedrijven en industriezones brengt veel

regelgeving met zich mee. Met de regelgeving betreft Natura 2000 valt het volgens de ondernemer Harm Post echter mee. Die is volgens hem niet zoveel erger dan de rest van Nederland, al zou het naar zijn smaak natuurlijk wel minder mogen. In de nabijheid van het natuurgebied ziet Post zelfs eerder kansen dan bedreigingen. Een mooie leefomgeving is belangrijk voor de keuze van de werkplek en de nabijheid van een prachtig natuurgebied is een belangrijke reden voor bedrijven en werknemers om zich in de Eemshaven en Delfzijl te vestigen. Een deel van het succes van Groningen Seaports is juist te danken aan de nabijheid van een Natura 2000-gebied.

Camping De Schuilhoeve, Albert en Rika Schuiling

Deze minicamping met paarden en pony's is gevestigd in Huis ter Heide en grenst aan Natura 2000-gebied Fochteloërveen. De camping voert,

Fochteloërveen

samen met Natuurmonumenten en Stichting Het Marius Tonckensfonds een gezamenlijk project uit, waar alle partijen veel baat bij hebben. Op grond van Het Marius Tonckensfonds zal de oude bovenloop van de Slokkert in ere worden hersteld en een ecologische koppeling vormen tussen het Fochteloërveen en het Peizerdiep. De grond die vrijkomt bij het uitdiepen van de beek wordt gebruikt om camping De Schuilhoeve op te hogen.

"De reeën en kraanvogels lopen hier op het campingterrein", aldus Albert en Rita Schuiling. Met de camping aan de rand van het Natura 2000-gebied heeft Schuiling, een voormalige boer, naar eigen zeggen een unieke selling point. Rust en stilte zijn het summum voor veel kampeerders.

Herberg 'De Morgenstond' in Griendtsveen, Gerold van der Vrande

Op de grens van Noord-Brabant en Limburg in de Peel ligt het pittoreske Griendtsveen. Gerold van der Vrande, een boerenzoon, is de herbergier van de bij het Gilde van Streekrestaurants Peel en Maas aangesloten Herberg De Morgenstond. Hij houdt van evenwicht en rust in een gezond leefklimaat. Het dorpscafé en streekrestaurant stralen dit uit. Er worden streekproducten geserveerd waarvan de herkomst te traceren en te beleven is. De producten worden met visie en zorg voortgebracht en met het bijbehorende verhaal opgediend. In het restaurant wordt ook met thema's gewerkt zoals cultuurhistorie, planten en fauna van de Peel en schrijvers als Kortooms.

De keten die door de verschillende ondernemers ontwikkelt is, biedt de ondernemers kansen, zorgt voor goodwill en draagkracht voor hun wijze van produceren. Meer en meer ziet Gerold van der Vrande dat die op kleine schaal geproduceerde en met liefde voorgebrachte producten gewaardeerd worden. Mensen zijn bereid hiervoor te betalen. De ligging van De Morgenstond aan de rand van het Natura-2000-gebied is een geliefde plek om te verpozen. Op deze manier maken velen kennis met de (h)eerlijke streekproducten. Gerold heeft zelf ook voldoening aan de verhalen achter zijn producten.

De Peel

NATURA2000 Ave N@tura 2000!

Deze folder is een product van het samenwerkingsprogramma Ave N@tura 2000! Ave N@tura 2000! is een programma van de Provinciale Milieufederaties waarbinnen gewerkt wordt aan het creëren van draagvlak voor Natura 2000, het bevorderen van een integrale werkwijze en het tijdig realiseren van de beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden.

Met deze folder willen de Milieufederaties bestuurders en anderen informeren over Natura 2000. In deze folder zijn positieve voorbeelden opgenomen van ondernemers die in en rondom enkele Natura 2000-gebieden in Nederland gevestigd zijn. We hopen met deze folder bestuurders en anderen het belang van Natura 2000 voor de Nederlandse natuur te laten zien. En te laten zien dat Natura 2000 kansen biedt voor zowel natuur als ondernemers.

Deze folder kunt u downloaden van de gezamenlijke website van het programma Ave N@tura 2000!:
www.avenatura.nl

Colofon
Tekst: Jop Hermans m.m.v. Ton Geraedts, Moniek Vesseur, Ines van Hees en Suzanne Klaassen
Redactie: Mirte Kooistra en Arnoud de Vries
Vormgeving: Outreach Media, Leeuwarden
Foto's: Franciscus Koopman; Niall Bervie, Stichting Otterstation Nederland

© Maart 2009

De Provinciale Milieufederaties

